

Slovesá

Slovesá sú plnovýznamový, ohybný slovný druh, ktorý vyjadruje určitú činnosť osôb, zvierat, vecí, javov, duševných stavov, t.j. vyjadruje čo robia osoby, zvieratá, veci, javy a duševné stavy.

V slovenčine slovný druh slovesá označujeme 5-kou a pýtame sa Čo robí?, Čo robia?, Čo robíš?

Rozdelenie sloviess:

1. **Činnostné slovesá**- sú slovesá, ktoré vyjadrujú určitú činnosť. Tieto činnostné slovesá sa delia na predmetové (ktoré si vyžadujú pripojenie predmetu) a bezpredmetové (ktoré si nevyžadujú pripojenie predmetu).

Príklady predmetových činnostných sloviess: kopať (loptu, zem), jesť (jedlo, obed)

Príklady bezpredmetových činnostných sloviess: chodiť, stáť, sedieť

2. **Stavové slovesá**- sú slovesá, ktoré vyjadrujú určitý stav.

Príklady stavových sloviess: vyzdraviť, šedivieť, rásť

3. **Neplnovýznamové slovesá**- sú napríklad smieť , môcť, musieť, prestať

4. **Jednoduché slovesné tvary**- sú to slovesné tvary vyjadrené jedným slovom

Príklady jednoduchých slovesných tvarov: píšem, čítam

5. **Zložené slovesné tvary**- sú to slovesné tvary vyjadrené dvoma alebo viacerými slovami

Príklady zložených slovesných tvarov: písal som, písal by som, zišli sme sa

6. **Určité slovesné tvary**- vieme určiť pri nich všetky gramatické kategórie

Príklady určitých sloviess- píšem, blýska

7. **Neurčité slovesné tvary**- nevieme pri nich určiť spôsob a čas

Medzi neurčité slovesné tvary patria:

- A) **Neurčitok:** písať, blýskať
- B) **Prechodník:** píšuc, blýskajúc
- C) **Slovesné podstatné meno:** blýskanie, písanie
- D) **Činné prídavné slovo minulé:** písaný, blýskaný
- E) **Činné prídavné slovo prítomné:** píšuci, blýskajúci, čítajúci

.Gramatické kategórie, ktoré určujeme pri slovesách

- A) **Osoba:** osoba pri slovesách môže byť 1.-3. osoba,
- B) **Číslo:** Číslo pri slovesách môže byť jednotné číslo (singulár) a množné číslo (plurál)
- C) **Čas:** Čas pri slovesách môže byť prítomný, minulý a budúci
- D) **Spôsob:** Spôsob pri slovesách môže byť oznamovací, rozkazovací a podmieňovací
- E) **Vid:** Vid pri slovesách môže byť dokonavý a nedokonavý
- F) **Rod:** Rod pri slovesách môže byť činný a trpný

Vysvetlenie gramatických kategórii sloviess

1. **Osoba**- Ako som už spomínal v slovenčine poznáme pri slovesách 1.-3. osobu.
  - o **Príklad pre prvú osobu:** môžem/môžeme,
  - o **Príklad pre druhú osobu:** môžeš/môžete,
  - o **Príklad pre tretiu osobu:** môže/môžu
2. **Číslo**- Ako som už spomínal v slovenčine poznáme pri slovesách jednotné číslo (singulár) a množné číslo (plurál)
  - o **Príklad jednotného čísla- singuláru pri slovesách-** chodím, skáčem, behám, korčuľuješ, učíš sa, beháš, spieva, chodí, prednáša
  - o **Príklad množného čísla- plurálu pri slovesách-** chodíme, skáčeme, beháme, korčuľujete, učíte sa, beháte, spievajú, chodia , prednášajú
3. **Čas**- Ako som spomínal v slovenčine poznáme prítomný, budúci a minulý čas
  - o **Prítomný čas-** vyjadruje dej, ktorý sa uskutočňuje teraz, momentálne

Príklad pre prítomný čas: Dnes svieta slnko. Dnes je pekné počasie.

- **Minulý čas**- vyjadruje dej, ktorý sa už stál

Príklad pre minulý čas: Dnes svietilo slnko. Dnes bolo pekné počasie

- **Budúci čas**- vyjadruje dej, ktorý sa ešte len stane

Príklad pre budúci čas: Dnes bude svietiť slnko. Dnes bude pekné počasie.

4. **Spôsob**- Ako som spomínal v slovenčine poznáme oznamovací, rozkazovací a podmieňovací spôsob

- **Oznamovací spôsob**- Je to vyjadrenie deja, činnosti v oznamovacej vete.

Príklad pre oznamovací spôsob- Skáčem, Behám, Počuješ, Pozeráš

- **Rozkazovací spôsob**- je to vyjadrenie deja, činnosti v rozkazovacej vete

Príklad pre rozkazovací spôsob: Skáč!, Behaj!, Počuj!, Pozeraj!

- **Podmieňovací spôsob**- je to vyjadrenie deja, činnosti v nejakej podmienke.

Príklad pre podmieňovací spôsob: Bol by som skákal, Bol by som behal, bola by si počúvala, bola by si pozerala

5. **Vid**- Ako som spomínal v slovenčine môže byť vid dokonavý a nedokonavý

- **Dokonavý vid:** činnosť je ukončená, lebo je dej ukončený.

- **Príklady pre dokonavý vid**- doskákala, dočítala, dopísal, dospal

- **Nedokonavý vid**- dej nie je ukončený, dej prebieha. Napr. číta a dá sa vytvoriť budem čítať

Príklady pre nedokonavý vid- budem skákať, budem čítať, budem písať, budem spať

6. **Rod**- Ako som spomínal pri slovesách poznáme činný a trpný rod

- **Činný rod**- Predmet vykonáva dej

Príklad pre činný rod: Mama varí obed, chlapci vykriekli na štadióne, chlapec chodí.

- **Trpný rod**- Predmet nevykonáva dej, predmet je dejom len zasiahnutý

Príklad pre trpný rod: Obed sa varí, štadión vykrikol, lopta vyskočila

Vzorové vety pre vysvetlenie gramatických kategórii sloviac:

1. Peter dočítal včera svoju prvú knihu v živote

Slovesom v tejto vete je slovo dočítal

Osoba- osoba je 3. osoba, lebo podstatné meno Peter môže byť vyjadrené zámenom on.

Číslo- číslo je singulár (jednotné číslo), lebo zámeno on je v singulári

Čas- čas je minulý, lebo Peter tú knihu dočítal včera, čiže v minulosti.

Spôsob- spôsob je oznamovací

Vid- Vid je dokonavý, lebo tá činnosť je ukončená, neprebíha

Rod- Rod je činný, lebo predmet robí tú danú činnosť

2. Neskáč!

Slovesom v tejto vete je slovo neskáč.

Osoba- osoba je 2. osoba, lebo pred sloveso je možné vložiť zámeno ty

Číslo- číslo je singulár (jednotné číslo), zámeno ty je v singulári

Čas- čas je prítomný, lebo nejaká osoba inej osobe prikazuje, aby neskákala v prítomnosti, teraz

Spôsob- spôsob je rozkazovací, lebo veta neskáč je rozkazovacia

Rod- Rod je činný, lebo predmet robí tú danú činnosť

Vid- vid je nedokonavý, lebo tá činnosť nie je ukončená, prebieha

3. **Na tých pretekoch boli by sme prví keby nás nezastavil vietor**

V tejto vete slovesom sú 2 slová a to boli by sme a nezastavil

Sloveso boli by sme

Osoba- osoba je 1, lebo pred sloveso boli je možné vložiť zámeno my
Číslo- číslo je plurál (množné číslo), lebo zámeno my je v pluráli
Čas- čas je minulý, lebo tá činnosť prebiehala na tých pretekoch a tie preteky sa skončili
Spôsob- spôsob je podmieňovací, lebo sa vyjadrujú v podmienke
Rod- rod je činný, lebo predmet robí tú danú činnosť
Vid- vid je dokonavý, lebo tá činnosť je ukončená, dej neprebieha

Sloveso nezastavil

Osoba- osoba je 3., lebo slovo vietor môže byť vyjadrené zámenom ono
Číslo- číslo je singulár (jednotné číslo), lebo zámeno ono je v singulári
Čas- čas je minulý, lebo ten stav prebiehal na tých pretekoch a tie preteky sa skončili
Spôsob- spôsob je oznamovací
Vid- vid je dokonavý, lebo tá činnosť je ukončená, dej neprebieha
Rod- rod je trpný, lebo predmet je iba zasiahnutý dejom